

Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Doma laukums 8A, Rīga, LV-1939, Latvija, tālr. +371 67221848, e-pasts neplpadome@neplpadome.lv, www.neplpadome.lv

Rīgā, 2022.gada 28.aprīlī

LĒMUMS Nr. 205/1-2

Par piekļuves liegšanu tīmekļa vietnēm <https://www.rutube.ru>, <https://realtribune.ru>

Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (turpmāk – Padome) šādā sastāvā – Padomes priekšsēdētājs Ivars Āboliņš, Padomes priekšsēdētāja vietniece Aurēlija Ieva Druviete, Padomes locekle Ieva Kalderauska, Padomes loceklis Andis Plakans –

k o n s t a t ē :

[1] Padome, veicot Latvijas informatīvās telpas monitoringu nolūkā veikt tai Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 60.pantā noteiktās funkcijas, ir veikusi vairāku tīmekļa vietņu pārbaudi, vērtējot tīmekļa vietnēs izvietoto audio, audiovizuālo un rakstisko saturu. Pārbaudes rezultāti apkopoti Padomes Monitoringa departamenta 2022.gada 27.aprīļa pārbaudes ziņojumā Nr. P/2022/6-6/38.

[2] 2022.gada 22.aprīlī Padome ir saņēmusi vēstuli no citas valsts pārvaldes iestādes, kurā sniegta informācija par vairāku tīmekļa vietņu pārbaudi un tajās konstatēto informāciju. Vēstulē norādīts, ka ir tikušas identificētas tīmekļa vietnes, kurās izplatītais saturs rada apdraudējumu Latvijas nacionālajai drošībai un kurās izplatītā informācija satur pazīmes, kas liecina par sistemātisku Krievijas agresīvās propagandas izplatīšanu, tajā skaitā, kara propagandu, nacionālā naida kurināšanu, kā arī atbalstu Krievijas militārajam iebrukumam Ukrainā.

[3] Veicot tīmekļa vietņu <https://www.rutube.ru> un <https://realtribune.ru> (turpmāk arī – tīmekļa vietnes) pārbaudi, Padome un kompetentā valsts pārvaldes iestāde ir konstatējusi, ka tīmekļa vietnēs tiek izplatīta arī sagrozīta un nepatiesa informācija par notikumiem Pasaulē, tajā skaitā arī par karu Ukrainā, attaisnojot Krievijas veiktās darbības. Šāda informācija Latvijas informatīvajā telpā var radīt maldīgu priekšstatu par notikumiem pasaulē, negatīvi ietekmēt dažādu sabiedrības grupu līdzāspastāvēšanu un radīt apdraudējumu Latvijas valsts drošībai.

[3.1] Tīmekļa vietnē <https://www.rutube.ru> galvenokārt tiek izplatīta sagrozīta un maldinoša informācija, kas saistīta ar karu Ukrainā, to dēvējot par specoperāciju, kā arī tiek izplatīta informācija par to, ka Krievijas armija un DNR (Doņeckas Nacionālās Republikas) spēki pārtraucot jebkādas militāras darbības Mariupolē, lai civiliedzīvotāji varētu pamest kombinātu “Azovstaļ”, ka Belgorodā esot aizturēti divi krievi, kas ir Ukrainas nacisma atbalstītāji un tiekot turēti aizdomās par sabotāžas sagatavošanu uz dzelzceļa. Tāpat ir pieejamas daudzu Krievijas televīzijas kanālu tiešraides, kā piemēram, Pirmais kanāls, Rossija 1, NTV un citas, kurās arī tiek

izplatīta maldinoša informācija par karu Ukrainā. Kopumā tīmekļa vietnē tiek izplatīts naratīvs, ka rietumvalstis un NATO ir vainīgas pie situācijas Ukrainā, savukārt Krievija tikai vēlas nodrošināt mieru pasaulē. Tiek izplatīta būtiski sagrozīta un maldinoša aktuālā informācija par notikumiem pasaulē, kā arī informācija, kas negatīvi ietekmē dažādu sabiedrības grupu mierīgu līdzāspastāvēšanu arī Latvijā, tādējādi apdraudot valsts drošību un sabiedrisko kārtību un drošību.

[3.2] Tīmekļa vietnē <https://realtribune.ru> galvenokārt tiek izplatīta sagrozīta un maldinoša informācija, kas saistīta ar karu Ukrainā, to dēvējot par specoperāciju, kā arī tiek izplatīta informācija par to, ka Krievija darīšot visu, lai nacisms galvu nepaceļ, ka Doņeckas Ukrainas gaisa spēku grupējuma sabrukums esot prioritāte jaunam etapam specoperācijā Ukrainā, kā arī tiek izplatīta informācija, ka rietumi provocējot arī turpmāku asinsizliešanu Ukrainā, to piepumpējot ar ieročiem un munīciju. Kopumā tīmekļa vietnē tiek izplatīts naratīvs, ka rietumvalstis un NATO ir vainīgas pie situācijas Ukrainā, savukārt Krievija tikai vēlas nodrošināt mieru pasaulē. Tiek izplatīta būtiski sagrozīta un maldinoša aktuālā informācija par notikumiem pasaulē, kā arī informācija, kas negatīvi ietekmē dažādu sabiedrības grupu mierīgu līdzāspastāvēšanu arī Latvijā, tādējādi apdraudot valsts drošību un sabiedrisko kārtību un drošību.

Ievērojot konstatēto, Padome

secina:

[4] Padomes 2022.gada 28.aprīļa sēdes laikā Padome ir pārliecinājusies par tīmekļa vietnēs izplatīto saturu.

[5] Elektronisko sakaru likuma 13.⁵ pantā ir noteikts, ka “*Nacionālajai elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomei, izvērtējot valsts iestāžu sniegto informāciju, ir tiesības pieņemt lēmumu, ar kuru ierobežo piekļuvi tādām Latvijas teritorijā pieejamām tīmekļvietnēm, kurās tiek izplatīts saturs, kas apdraud vai var apdraudēt valsts drošību vai sabiedrisko kārtību un drošību, liedzot piekļuvi šo tīmekļvietņu domēna vārdam vai interneta protokola (IP) adresei.*” Minētā tiesību norma paredz Padomes tiesības, izvērtējot no citām valsts pārvaldes iestādēm saņemto informāciju, pieņemt lēmumu par piekļuves liegšanu tīmekļa vietnēm, ja tajās izplatītais saturs apdraud vai var apdraudēt valsts drošību vai sabiedrisko kārtību un drošību.

[5.1] Ar terminu “valsts drošība” ir saprotama pasākumu sistēma valsts politisko un ekonomisko pamatu un valsts robežu aizsargāšanai. Šis termins ietver arī “nacionālo drošību”, kas atbilstoši Nacionālās drošības likuma 1.pantā noteiktajam ir “*valsts un sabiedrības īstenotu vienoto, mērķtiecīgu pasākumu rezultātā sasniegts stāvoklis, kurā ir garantēta valsts neatkarība, tās konstitucionālā iekārta un teritoriālā integritāte, sabiedrības brīvības attīstības perspektīva, labklājība un stabilitāte.*” Ievērojot to, ka ir nepieciešams nodrošināt nacionālo drošību un savlaicīgi prognozēt un novērst valsts iekšējo un ārējo apdraudējumu, kā arī garantēt valsts aizsardzību, sabiedrības drošību un tās demokrātisko attīstību, nav pieļaujams, ka Latvijas informatīvajā telpā – gan elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un pakalpojumos, gan interneta vidē – tiek izplatīts tāds saturs, kas apdraud vai var radīt apdraudējumu valsts drošībai.

[6] Padome secina, ka 3.punktā minētās tīmekļa vietnes tiek izmantotas, lai izplatītu un dublētu saturu, kas ticis izplatīts televīzijas programmās, kuru izplatīšana Latvijā dažādu

iemeslu dēļ ir tikusi ierobežota, kā arī lai izplatītu propagandu, kara propagandu un pret Latvijas valsti vērstu naratīvu. Tīmekļa vietņu, kurās tiek izplatīta sagrozīta un nepatiesa informācija, kara propaganda, kā arī karu attaisnojoša informācija, izplatīšanas ierobežošana ir nepieciešama, lai nodrošinātu valsts drošību, sabiedrisko kārtību un drošību.

[7] Ņemot vērā Padome monitoringa rezultātā konstatēto, kompetentās iestādes sniegto informāciju, tīmekļa vietnēs izvietoto saturu, kā arī ģeopolitisko situāciju pasaulē, Padome atzīst, ka piekļuves liegšana tīmekļa vietnēm veicama nekavējoties. Padome norāda, ka jebkura nepamatota kavēšanās ar piekļuves liegšanu tīmekļa vietnēm veicinātu apstākļus, ka tīmekļa vietnēs joprojām tiktu izplatīta tāda informācija, kas apdraud valsts drošību, kā arī dezinformācija un viltus ziņas, taču esošajā ģeopolitiskajā situācijā tieši pretēji – nepieciešams nodrošināt uzticamas, kvalitatīvas un faktos balstītas patiesas informācijas pieejamību.

[8] Ņemot vērā, ka lēmums par piekļuves ierobežošanu tīmekļa vietnei ir administratīvais akts, pieņemot lēmumu par piekļuves ierobežošanu tīmekļa vietnei, jāizvērtē administratīvā akta lietderības apsvērumi.

[8.1] Administratīvā akta nepieciešamība leģitīmā mērķa sasniegšanai – Satversmes 100.pants paredz “*Ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus. Cenzūra ir aizliegta.*” Ikviens ierobežojums attiecībā uz informācijas pieejamību ir jāvērtē vārda brīvības, kas ir demokrātiskas un tiesiskas valsts pamatvērtība, ierobežošanas aspektā. Satversmes 116.pants noteic, ka vārda brīvību var ierobežot likumā paredzētos gadījumos, lai sasniegtu kādu no tajā paredzētajiem leģitīmajiem mērķiem – citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Arī Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10.panta otrā daļa nosaka: “*Tā kā šo brīvību īstenošana ir saistīta ar pienākumiem un atbildību, tā var tikt pakļauta tādām prasībām, nosacījumiem, ierobežojumiem vai sodiem, kas paredzēti likumā un nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu valsts drošības, teritoriālās vienotības vai sabiedriskās drošības intereses, nepieļautu nekārtības vai noziedzīgus nodarījumus, aizsargātu veselību vai tikumību, aizsargātu citu cilvēku cieņu vai tiesības, nepieļautu konfidenciālas informācijas izpaušanu vai lai saglabātu tiesu varas autoritāti un objektivitāti.*” Leģitīmais mērķis vārda brīvības ierobežošanai konkrētajā gadījumā nepārprotami ir valsts un sabiedrības drošība (tajā skaitā informatīvās telpas drošība), demokrātiskas valsts iekārtas saglabāšana. Demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība kā leģitīms mērķis sevī ietver nacionālās drošības un Latvijas teritoriālās vienotības aizsardzību.¹ Padome uzsver, ka elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās ir aizliegts izplatīt saturu, kas apdraud valsts drošību, un šis valsts drošības apdraudējums ir vērtējams ne vien Latvijas, bet arī citu valstu drošības kontekstā. Nav šaubu, ka apdraudējums valsts drošības interesēm tiek nodarīts arī izmantojot interneta resursus, tajā skaitā tīmekļa vietnes, kurās tiek izplatītas ziņas un dažādi informatīvi materiāli. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka ikvienam ir tiesības brīvi paust savus uzskatus jebkādā veidā – mutvārdos, rakstveidā, vizuāli, ar māksliniecisku izteiksmes līdzekļu palīdzību u.tml. (*sk. Satversmes tiesas 2003.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr.2003-02-0106 secinājumu daļas 1.punktu un 2003.gada 29.oktobra sprieduma lietā Nr.2003-05-01 21.punktu*). Tomēr Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesības uz vārda brīvību nav absolūtas un var tikt

¹ Satversmes tiesas spriedums. 2000–03–01. 30.08.2000. Secinājumu daļas 7.punkts.

ierobežotas, ja tas nepieciešams sabiedrības interešu labā (sk. *Satversmes tiesas 2015.gada 2.jūlija sprieduma lietā Nr.2015-01-01 13.punktu*). Tāpat tiesības uz vārda brīvību nenozīmē visatļautību. Gan no Satversmes, gan arī no Latvijai saistošajiem starptautiskajiem cilvēktiesību dokumentiem izriet, ka tiesības uz vārda brīvību var ierobežot. Valsts var noteikt vārda brīvības ierobežojumus gadījumos, kad personas tiesības uz vārda brīvību tieši ietekmē citu personu tiesības, kā arī gadījumos, kad vārda brīvība rada nepārprotamus un tiešus draudus sabiedrībai (sk. *Satversmes tiesas 2003.gada 29.oktobra sprieduma lietā Nr. 2003-05-01 secinājumu daļas 22.punktu un Manfred Nowak. U.N. Covenant on Civil and Political Rights. CCPR Commentary. – Publisher N.P.Engel, Kehl, Strasbourg, Arlington, 1993, p.337*). Ievērojot minēto, Padome uzskata, ka par leģitīmo mērķi, saskaņā ar kuru ir pieļaujams ar administratīvo aktu ierobežot personas vārda brīvību saskaņā, atzīstama valsts interese aizsargāt valsts drošību un sabiedrisko kārtību un drošību. Gadījumā, ja personai piešķirtās tiesības brīvi paust savu viedokli tiek izmantotas negodprātīgi jeb ar mērķi apzināti izplatīt kara propagandu, dezinformāciju un maldināt sabiedrību, nav pieļaujama vārda brīvības izpaušme un konkrētajā gadījumā tās ierobežošana ir uzskatāma par samērīgu.

[8.2] Administratīvā akta piemērotība mērķa sasniegšanai – Attiecībā uz vārda brīvības ierobežojuma vērtējumu jāņem vērā, ka sabiedrībai ir tiesības saņemt patiesu informāciju un mediju uzdevums un pienākums ir kalpot sabiedrības interesēm. Padomes ieskatā sabiedrības interesēs nav saņemt tādu informāciju, kas apdraud kādas valsts drošību, teritoriālu vienotību, aicinājumus uz karu un militāra konflikta izraisīšanu. Šādas informācijas saņemšana daļā sabiedrības var radīt uztraukumu un bailes savas valsts pastāvēšanu un savu, savas ģimenes nākotni. Turklāt šī informācija satur arī dezinformāciju un šādas informācijas rezultātā var rasties un aktivizēties organizācijas, kuras atbalsta šīs idejas, kā arī to pretinieki, tādējādi neizslēdzot iespēju, ka valstu iekšienē var rasties dažādu grupu protesti un tādējādi neapšaubāmi tiek ietekmēta sabiedriskā kārtībā un cilvēku drošība, kas būtiski un nepārprotami ietekmē valsts drošību kopumā. Gadījumā, ja tīmekļa vietnes, kurās tiek izplatīta informācija, kas apdraud valsts drošību, Latvijas teritorijā nebūtu pieejamas, pieejamība šai informācijai būtu krietni mazāka, tādējādi arī šīs informācijas nodarītais kaitējums būtiski samazinātos. Līdz ar to, Padomes ieskatā, Elektronisko sakaru likumā paredzētais instruments tiesību uz vārda brīvību ierobežošanai – tiesības pieņemt lēmumu, ar kuru ierobežo piekļuvi tādām Latvijas teritorijā pieejamām tīmekļvietnēm, kurās tiek izplatīts saturs, kas apdraud vai var apdraudēt valsts drošību vai sabiedrisko kārtību un drošību – ir uzskatāms par piemērotu līdzekli leģitīmā mērķa sasniegšanai.

[8.3] Vai mērķi nav iespējams sasniegt ar līdzekļiem, kas mazāk ierobežo administratīvā procesa dalībnieku tiesības vai intereses – Padomes ieskatā piekļuves liegšana konkrētajām tīmekļa vietnēm visefektīvāk nodrošina sabiedrības interešu aizsardzību. Padome norāda, ka, lai garantētu sabiedrības interešu aizsardzību, ir nepieciešams rīkoties nekavējoties, tādējādi Padomei nav iespēju sazināties ar tīmekļa vietņu īpašniekiem, satura veidotājiem un aicināt izņemt saturu no tīmekļa vietnēm, turklāt lielākoties viss šajās tīmekļa vietnēs izplatītais saturs ir dezinformējošs un tāds, kas rada draudus sabiedrības drošībai, tāpēc pat, ja no tīmekļa vietnēm tiktu izņemtas atsevišķas satura vienības, kopuma tīmekļa vietnēs izplatītā informācija joprojām radītu draudus valsts drošībai. Tādējādi, lai garantētu valsts drošības interešu aizsardzību, Padome secina, ka citi,

privātpersonu mazāk ierobežojoši līdzekļi, konkrētajā gadījumā nav piemērojami, jo tie nerasniegs mērķi.

[8.4] administratīvā akta samērīgumu – vai sabiedrības ieguvums ir lielāks, nekā privātpersonas interešu aizskārumus – tiesisko seku samērīgums jāvērtē katra administratīvā akta izdošanas gadījumā. Tiesību piemērošanas neatņemama sastāvdaļa ir tiesisko seku konkretizēšana un šajā posmā tiesību piemērotāja pienākums ir apsvērt tiesiskās sekas un izvēlēties tās sekas, kuras sasniedz tiesību mērķi – taisnīgumu (*Satversmes tiesas 2007. gada 28. februāra lēmuma lietā Nr. 2006-41-01 14.2. punkts*). Uz šādu iestādes pienākumu norāda arī APL 13.pantā nostiprinātais samērīguma princips: “*Labumam, ko sabiedrība iegūst ar ierobežojumiem, kas uzlikti adresātam, ir jābūt lielākam nekā viņa tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumam. Būtiski privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumi ir attaisnojami tikai ar nozīmīgu sabiedrības labumu.*” Padomes ieskatā konkrētajā gadījumā labums, ko iegūs sabiedrība, ir ievērojami lielāks nekā tiesību ierobežojums, jo sabiedrību vairs nerasniegs tāda informācija, kas apdraud gan Latvijas, gan Ukrainas valstu drošību un arī Eiropas drošību kopumā, izteikumi, kas aicina uz kara vai militāra konflikta izraisīšanu, kā arī kara propaganda.

[9] Ievērojot minēto un izvērtējot lietā esošās ziņas par faktiem kopumā un savstarpējā sakarībā, Padome secina tīmekļa vietnēs tiek izplatīts saturs, kas apdraud valsts drošību, tajā skaitā Latvijas nacionālo drošību.

[10] Padome saskaņā ar APL 62. panta trešo daļu norāda apsvērumus, kāpēc tā uzskata, ka pie konkrētā lēmuma pieņemšanas nav nepieciešams uzklaut šī lēmuma adresātu viedokli. Saskaņā ar APL 62.panta otrās daļas 1.punktā noteikto “*personas viedokļu un argumentu noskaidrošana nav nepieciešama, ja administratīvā akta izdošana ir steidzama un jebkura kavēšanās tieši apdraud valsts drošību, sabiedrisko kārtību, vidi, personas dzīvību, veselību un mantu.*” Ievērojot minēto, secināms, ka Padomei nav pienākuma uzklaut lēmuma adresātu viedokli, jo jebkura kavēšanās lēmums pieņemšanā rada draudus valsts drošībai un sabiedriskajai drošībai. Tāpat jāņem vērā, ka pamatojusi šāda ierobežojuma atbilstību tiesību uz vārda brīvību aizsardzības kontekstā.

Secinot, ka administratīvais akts samērīgi ierobežo personas, kas veido lēmuma 3.punktā norādītās tīmekļa vietnes, tiesības un šādu ierobežojumu sabiedrības interesēs ir nepieciešams noteikt bez kavēšanās, potenciālo adresātu viedokļa uzklautšana nav nepieciešama.

[11] Ņemot vērā minēto, Padome uzskata par nepieciešamu izmantot tai Elektronisko sakaru likuma 13.⁵ pantā piešķirtās tiesības, izvērtējot valsts iestāžu sniegto informāciju, “[..] *pieņemt lēmumu, ar kuru ierobežo piekļuvi tādām Latvijas teritorijā pieejamām tīmekļvietnēm, kurās tiek izplatīts saturs, kas apdraud vai var apdraudēt valsts drošību vai sabiedrisko kārtību un drošību, liedzot piekļuvi šo tīmekļvietņu domēna vārdam vai interneta protokola (IP) adresei.*”

[12] Lai informētu tīmekļa vietņu iespējamus lietotājus par iemeslu, kāpēc tīmekļa vietne vairs nav pieejama, nepieciešams veikt minētās tīmekļa vietnes lietotāju automātisku novirzīšanu uz Padomes izveidoto informatīvo paziņojumu: www.neplpadome.lv/lv/nelegalssaturs.html.

Ievērojot minēto un saskaņā ar Elektronisko sakaru likuma 13.⁵ pantu un 19.panta pirmās daļas 22.² punktam, Padome

n o l e m j :

1. Ierobežot Latvijā pieejamās tīmekļa vietnes <https://www.rutube.ru>, <https://realtribune.ru>, liedzot piekļuvi šo tīmekļvietņu domēna vārdiem vai interneta protokola adresēm.
2. Ierobežot piekļuvi Latvijas teritorijā pieejamajām tīmekļa vietņu <https://www.rutube.ru>, <https://realtribune.ru> dublējošām spoguļlapām.
3. Pieņemto lēmumu paziņot Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā reģistrētajiem interneta piekļuves pakalpojumu sniedzošajiem komersantiem.
4. Uzdot Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā reģistrētajiem interneta piekļuves pakalpojumu sniedzošajiem komersantiem nekavējoties liegt piekļuvi tīmekļa vietnēm un to domēna vārdiem, novirzot to lietotājus uz informatīvo paziņojumu www.neplpadome.lv/lv/nelegalssaturs.html. Interneta piekļuves pakalpojuma sniedzējiem ir pienākums ierobežot piekļuvi konkrētajiem interneta resursiem gan izmantojot globāla tīmekļa prefiksu “www”, gan bez tā.
5. Iekļaut domēna vārdus Padomes mājaslapā izvietotajā sarakstā, kurā norādīti tie domēna vārdi, kuru izmantošana ir tikusi ierobežota.
6. Atbildīgs par šī lēmuma izpildes kontroli ir Padomes priekšsēdētājs Ivars Āboliņš.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 188.panta otro daļu administratīvo aktu var pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā viena mēneša laikā no tā spēkā stāšanās dienas. Saskaņā ar Elektronisko sakaru likuma 13.⁵ panta ceturto daļu šā lēmuma apstrīdēšana un pārsūdzēšana neaptur tā darbību.

Ņemot vērā administratīvā akta steidzamību, Padome nosaka, ka administratīvais akts jāizpilda nekavējoties. Ja administratīvais akts netiks izpildīts labprātīgi, tas tiks izpildīts piespiedu kārtā. Administratīvā akta piespiedu izpildes izmaksas sedz adresāts.

Padomes priekšsēdētājs

Ivars Āboliņš

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU